

Ljubljana, 9. 9. 2015

Poročilo o delu Novinarskega častnega razsodišča v letu 2015

Na Novinarskem častnem razsodišču smo tudi v letu 2015 (natančneje do septembra 2015) podrli svojevrsten rekord: sprejeli smo 48 rzsodb oziroma stališč, kar 13 več kot lani in največ doslej (oziroma odkar dogajanja statistično spremljamo). Rekordno število rešenih vlog na srečo ni neposredna posledica rastočega števila vlog; kot kaže, se je to ustalilo na dobrih 50 vlogah letno, kar je skoraj dvakrat več kot leta 2007. NČR se je moralo dodatno angažirati predvsem zaradi 12 pritožb, ki so zadevale poročanje o dogajanju na srednji šoli in tragičnem epilogu („mariborski primer“). Ker so bile letos pritožbe v povprečju zahtevnejše – zlasti pritožbe gospodarskih subjektov praviloma napišejo v odvetniških pisarnah, kar skoraj vedno pomeni, da novinarju očitajo kršitve dolge vrste členov kodeksa – je NČR svoje delo komaj še zmoglo. V neprecenljivo strokovno pomoč sta bila zlasti predstavnika javnosti, pravnik Neža Kogovšek Šalomon in Jernej Rovšek. S strokovno pomočjo slednjega smo letos tudi temeljito prenovili Pravilnik o delu NČR; predlog se bo potrjeval na skupščinah SNS in DNS .

Tudi letos so bile naše rzsodbe v večini primerov soglasne. Številne pritožbe smo zaradi zahtevnosti ali dilem, ki so zahtevale poglobljeno razpravo, obravnavali na več sejah. Eden največjih zalogajev za NČR je bil letos vsekakor sveženj 12 pritožb v „mariborskem primeru“, ki je bil tudi svojevrsten lakmusov papir za stanje v slovenskem novinarstvu.

Podrobno ukvarjanje s prejetimi pritožbami je pokazalo, da slovenski novinarji tudi v tem primeru niso zmogli zadostne samokritične refeleksije. Niti ena medijska hiša ni v odgovoru na pritožbo svoje napake jasno priznal(a) in se zanjo opravičil(a). Le ena urednica je zapisala, da krivde ne zanikajo, v nekaj primerih pa so novinarji dogajanje „obžalovali“. Spodbudno je morda le to, da so novinarji in uredniki – med njimi tudi uredniki, ki na pritožbe, naslovljene na NČR, praviloma ne odgovarjajo – v veliki večini svoje ravnanje obširno pojasnili in argumentirali. NČR je po temeljitem tehtanju argumentov presodilo, da so novinarji in uredniki (z eno izjemo) kodeks kršili. Rzsodbe in stališča NČR, ki smo jih predstavili tudi na odmevni novinarski konferenci, so sicer pozitivno odmevali v širši javnosti, toda predsednica NČR je bila prav v tem primeru izjemoma deležna nekaj jeznih klicev (odzivov) iz medijskih hiš.

Tudi v letošnjem letu so pritožniki v največ primerih novinarjem očitali kršitev 1., 2. in 3. člena, se pravi členov, ki novinarje obvezujejo, da preverjajo točnost informacij, popravljajo napake, se izogibajo žaljivemu predstavljanju podatkov in dejstev ter si pridobijo odziv tistih, ki jih hude obtožbe zadevajo. Ker gre za temeljne profesionalne norme novinarskega poklica, lahko le znova ugotovimo, da bi medijih morali tem vprašanjem namenjati več pozornosti. NČR je sicer ugotovilo največ kršitev 17. člena, ki varuje zasebnost, vendar pa gre to pripisati „mariborskemu primeru“. Tudi letos je NČR imelo največ težav pri presojanju o kršitvah 15. člena, ki zapoveduje ločevanje informacij od komentarja. Prejeli smo 10 predlogov za ugotavljanje te kršitve, vendar smo le v enem primeru presodili, da je bil člen kršen. Kot sem opozorila že v poročilu o delu NČR za leto 2013, je zlasti v televizijskih zgodbah tovrstnega ločevanja vse manj pa tudi evropsko novinarstvo gre v drugo smer od ameriškega, ki informacijo in komentar strogo ločuje. Morda je čas za premislek o smiselnosti tega člena v Kodeksu novinarjev Slovenije.

Medijev, ki bi sistematično kršili kodeks, statistika (v prilogi) o številu pritožb, ki se nanašajo na posamezni medij, ne razkriva. Tudi novinarjev, ki bi sistematično kršili kodeks, nismo obravnavali. Obstaja pa medijska hiša, ki na pritožbe dosledno ne odgovarja (Planet TV). Odgovorili niso niti na pritožbo v „mariborskem primeru“. Tudi letos na NČR nismo imeli občutka, da bi politika poskušala NČR izrabljati za pritiske nad novinarji. Obravnavali smo sicer pritožbe treh političnih subjektov (Zares, SMC in SDS) in v vseh treh primerih presodili, da je bila pritožba upravičena.

Pri obravnavi pritožb gospodarskih družb je NČR večkrat ugotovilo, da te družbe novinarjem odgovarjajo zelo skopo ali pa sploh ne, ko jih ti prosijo za pojasnila, nato pa novinarjem v pritožbah očitajo napake oziroma da jih niso pravočasno prosili za odziv.

Ranka Ivelja

predsednica Novinarskega častnega razsodišča

Za prihodnost ostaja neuresničena naloga, kako doseči, da bi mediji vsaj na svojih spletnih straneh objavljali razsodbe in stališča NČR, ko zadevajo ravnanje njihovih novinarjev. To ostaja naloga za novega predsednika ali predsednico NČR; podpisani se je mandat iztekel.